

BẢN TÓM TẮT

An ninh mạng và Chương trình nghị sự về Phụ nữ, Hòa bình và An ninh

Được các tổ chức xã hội, các tổ chức đại diện về quyền số của phụ nữ, những nhà tư tưởng, học giả và các chuyên gia phòng vệ mạng tại Đông Nam Á tổng hợp

Giới thiệu

Để có một khuôn khổ an ninh bao trùm và toàn diện hơn (theo quy định của Nghị quyết 1325 của Hội đồng Bảo an Liên hợp quốc và các nghị quyết có liên quan), chúng ta cần phải làm nhiều hơn nữa để tích hợp các yêu cầu về an ninh mạng (cybersecurity) vào việc thực hiện Chương trình nghị sự về Phụ nữ, Hòa bình và An ninh (WPS Agenda). Để có được an ninh mạng trong từng ngữ cảnh cụ thể, có sự nhạy cảm

với yếu tố xung đột (conflict-sensitive) và có tính đáp ứng về giới (gender-responsive), chúng ta cần ứng dụng lăng kính của WPS Agenda khi thiết kế và thực hiện các quyết sách liên quan đến không gian trực tuyến và ngoại tuyến, đặc biệt là những quyết sách liên quan đến xây dựng, kiến tạo hòa bình và giải quyết xung đột. Lăng kính của WPS Agenda bao gồm:

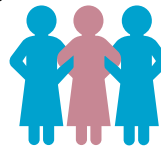
Sự Tham gia và đại diện

Đảm bảo và thúc đẩy vai trò lãnh đạo, sự tham gia và đại diện của phụ nữ trong việc lập kế hoạch, thiết kế và quản trị công nghệ và an ninh mạng cũng như các nỗ lực thực thi pháp luật có liên quan, phù hợp với các khuyến nghị và yêu cầu của WPS Agenda.

Phòng ngừa và Ngăn chặn

Ngăn chặn các mối đe dọa về an ninh mạng dựa trên cơ sở giới, những tác hại trực tuyến và tội phạm trên không gian mạng thông qua các phương pháp tiếp cận nhạy cảm với xung đột và đáp ứng giới.

Bảo vệ quyền

Bảo vệ quyền con người và quyền tiếp cận không gian mạng của phụ nữ, đồng thời đảm bảo an toàn cho họ khỏi các mối đe dọa an ninh mạng dựa trên cơ sở giới, khỏi tác hại khi tham gia trực tuyến và khỏi các tội phạm mạng, cả trực tuyến và ngoại tuyến; và

Cứu trợ và phục hồi

Mọi nỗ lực cứu trợ và phục hồi trong bối cảnh hậu xung đột/khủng hoảng nên sử dụng công nghệ theo cách nhạy cảm với xung đột, đáp ứng giới và lấy nạn nhân làm trung tâm.

Bản tóm tắt này được soạn thảo bởi đại diện từ một số tổ chức xã hội, xã hội dân sự (CSO) của phụ nữ, của tổ chức hoạt động về quyền tham gia không gian mạng/kỹ thuật số, một số nhóm chuyên gia cố vấn, một số học viện và những nhà bảo vệ an ninh mạng ở Đông Nam Á, cùng với sự hỗ trợ của Cơ quan Liên Hợp quốc về Bình đẳng giới và trao quyền cho phụ nữ (UN Women). Bản tóm tắt nhấn mạnh tầm quan trọng của an ninh mạng và ý nghĩa về sự bình đẳng giới của an ninh mạng trong việc thực hiện WPS Agenda. Tất cả các thành viên của nhóm chuyên gia xây dựng bản tóm tắt này đã được hướng dẫn về nguyên tắc bình đẳng giới (gender equality), đa dạng (diversity) và hòa nhập (inclusion).¹

Bản tóm tắt này dành cho các Quốc gia Thành viên của ASEAN, các cơ quan của ban Thư ký ASEAN, các cơ quan liên chính phủ, các nhóm chuyên gia về an ninh mạng và an ninh kỹ thuật số, các công ty kỹ thuật số và các tổ chức xã hội, xã hội dân sự. Bản tóm tắt đưa ra những cách tiếp cận tốt nhất để đảm bảo rằng các mối lo ngại về an ninh mạng được đánh giá cẩn thận và kỹ lưỡng trong quá trình xây dựng và thực hiện WPS Agenda, đồng thời đưa các biện pháp đáp ứng giới vào tất cả các quy trình và nội dung của an ninh mạng. Những cách tiếp cận này dựa trên những khuôn khổ pháp lý và quy chuẩn quốc tế về quyền con người và các nguyên tắc của WPS Agenda.

Sự tham gia và đại diện

Đảm bảo và thúc đẩy vai trò lãnh đạo, sự tham gia và đại diện của phụ nữ trong việc lập kế hoạch, thiết kế, quản trị công nghệ và an ninh mạng cũng như trong các nỗ lực thực thi pháp luật phù hợp với các khuyến nghị của WPS Agenda.

Khi so sánh với các khu vực khác trên toàn cầu, Đông Nam Á là nơi có tỷ lệ phụ nữ tham gia lực lượng lao động công nghệ cao nhất. Tuy nhiên, khi so sánh ngành công nghệ với các ngành công nghiệp khác, tỷ lệ nữ giới tham gia vào lĩnh vực công nghệ vẫn còn thấp.² Sự thiếu đại diện của phụ nữ trong các lĩnh vực công nghệ cũng như việc ra quyết định và hoạch định chính sách liên quan đến công nghệ đã dẫn đến việc lập kế hoạch, phát triển và sử dụng công nghệ có nhiều thiên vị về giới. Hơn nữa, những lĩnh vực này cũng như các quy định có liên quan cũng có xu hướng mù giới (gender-blind), nhìn chung thiếu cân nhắc đến các tác động giới và bỏ qua quan điểm của phụ nữ.

Để khắc phục những thiếu sót trên khi phát triển phương thức quản trị và vận hành của an ninh mạng, các Quốc gia Thành viên ASEAN và các cơ quan hữu quan nên tiến hành tham vấn toàn diện với các chuyên gia an ninh mạng, chuyên gia về bình đẳng giới, các hiệp hội, nhóm phụ nữ, thanh niên, người khuyết tật, người có xu hướng tính dục, bản dạng giới,

thể hiện giới, đặc điểm giới tính đa dạng (SOGIESC), người bản địa/dân tộc cũng như những nhóm dân số bị thiệt thòi khác. Các cuộc tham vấn như vậy cũng nên có cả công ty thuộc khu vực tư nhân, bao gồm các công ty về kỹ thuật số và các công ty truyền thông xã hội.

Các cơ quan hữu quan nên:

- Đảm bảo vai trò lãnh đạo của phụ nữ và đảm bảo sự tham gia thực chất và có ý nghĩa của họ vào việc lập kế hoạch, thiết kế và quản trị công nghệ và an ninh mạng;
- Thu thập dữ liệu tách biệt theo giới tính, tuổi tác, giới, khuyết tật, kinh tế xã hội và các yếu tố liên quan khác để cung cấp thông tin cho việc xây dựng chính sách theo bối cảnh cụ thể và nhạy cảm với xung đột;
- rà soát và sửa đổi luật và chính sách liên quan đến tội phạm mạng, an ninh mạng, lấy cấp thông tin cá nhân, những vấn đề không có lợi cho phụ nữ và các nhóm yếu thế, đồng thời thực thi luật pháp, chính sách, thành lập đội ứng phó sự cố mạng và cơ quan pháp y điện tử nhằm thúc đẩy bình đẳng giới và chuyển đổi số trong không gian mạng;
- Đảm bảo vai trò lãnh đạo của phụ nữ và sự tham gia có ý nghĩa của họ trong việc hình thành và xây dựng chính sách và luật pháp về an ninh mạng;
- Thúc đẩy sự tham gia của phụ nữ trong thực thi pháp luật liên quan đến an ninh mạng (ví dụ: điều tra tội phạm mạng); và
- Dẫn dắt và hỗ trợ nỗ lực xây dựng hòa bình trực tuyến bằng cách cung cấp không gian an toàn kỹ thuật số nhằm khuyến khích đối thoại, điều chỉnh các mối quan hệ, cải cách thể chế và giải quyết các khía cạnh kinh tế xã hội của xung đột và các trở ngại đối với sự đoàn kết trong xã hội.

Phòng ngừa và Ngăn chặn

Phòng ngừa và ngăn chặn các mối đe dọa an ninh mạng dựa trên cơ sở giới, tác hại trực tuyến và tội phạm trên mạng thông qua các phương pháp tiếp cận nhạy cảm với xung đột và đáp ứng giới

Đối phó với sự tấn công mạng có yếu tố giới và những tác hại của nó là một trong những chiến lược cơ bản của WPS Agenda, nhằm mục đích tạo ra và duy trì an ninh bao trùm và toàn diện. Phòng ngừa và ngăn chặn các mối đe dọa, tác hại và tội phạm trên mạng dựa trên cơ sở giới có ý nghĩa quan trọng đối với WPS Agenda và cần có các giải pháp phòng ngừa ngăn chặn phù hợp. Tuy nhiên, lĩnh vực chuyên đề này vẫn chưa được nghiên cứu kỹ và cho đến nay, có rất ít phương pháp và nguồn lực đáng kể để khắc phục khó khăn về tấn công mạng có yếu tố giới.

1. Mặc dù từ *phụ nữ* được sử dụng làm tham chiếu xuyên suốt tài liệu này, nhưng phần tóm tắt về vận động chính sách không chi liên quan đến phụ nữ mà còn cả trẻ em gái và những người có xu hướng tính dục, bản dạng giới, biểu hiện giới và đặc điểm giới khác nhau.
2. Rastogi, và *những người khác*, Thúc đẩy phụ nữ trong lĩnh vực công nghệ ở Đông Nam Á (2020)..

Các Quốc gia Thành viên ASEAN và các cơ quan hữu quan, kể cả các cơ quan liên chính phủ, các công ty kỹ thuật số, các nhóm chuyên gia về an ninh mạng và an ninh kỹ thuật số cũng như các tổ chức xã hội dân sự (CSO) nên:

- Tích hợp kiến thức kỹ thuật số và an ninh mạng như một phần của việc thực hiện WPS Agenda trong khu vực, và có các chương trình giáo dục cụ thể cho phụ nữ trẻ, nam giới và nhóm SOGIESC;
- Ngăn chặn sự lan rộng của các mối đe dọa, tác hại và tội phạm an ninh mạng dựa trên cơ sở giới thông qua việc xây dựng và thực hiện chính sách và luật pháp có liên quan nhằm giảm thiểu những rủi ro này;
- Tăng cường và đa dạng hóa các cơ chế giám sát, cảnh báo sớm và ứng phó liên quan đến tác hại trực tuyến, bao gồm ứng phó đối với các tiêu đề và nội dung phân biệt giới tính, bạo lực và phân biệt đối xử với phụ nữ, thông tin sai lệch hoặc nội dung có hại;
- Hỗ trợ các tổ chức xã hội dân sự, những nhà nữ quyền, phụ nữ hoạt động chính trị và nữ nhà báo xây dựng năng lực, cũng như hỗ trợ cộng đồng nâng cao nhận thức và thúc đẩy các chiến lược giảm thiểu rủi ro về các mối đe dọa an ninh mạng, tác hại và tội phạm do mạng gây ra;
- Nâng cao tính minh bạch công khai của chính phủ và các cơ quan hữu quan về chính sách bảo vệ quyền riêng tư và trong tất cả các hình thức hoạt động kỹ thuật số, tuân thủ các nguyên tắc nhạy cảm với xung đột, đáp ứng giới và dựa trên các quyền. Điều này bao gồm việc ngăn chặn việc sử dụng công nghệ và nền tảng kỹ thuật số để theo dõi hoặc tạo hồ sơ cá nhân của phụ nữ và các nhóm yếu thế như người tị nạn/người di cư trong nước và các nhóm có liên quan khác, theo cách bất lợi, tập trung cụ thể vào xung đột, hậu xung đột và những bất ổn đang ra tăng;
- Đảm bảo rằng mọi người dân có quyền truy cập bình đẳng và an toàn vào hệ thống thông tin chính xác, có thể kiểm chứng và cập nhật về quyền số của họ, yêu cầu về quyền riêng tư và các nguyên tắc đáp ứng giới, đảm bảo tính trọn vẹn của bảo mật, cũng như các mối đe dọa và tác hại của an ninh mạng, những nhu cầu, thách thức và tình huống dễ bị tổn thương cụ thể của phụ nữ, trẻ em gái và nhóm dân số có đặc điểm về văn hóa, địa lý và kinh tế khác nhau; và
- Cung cấp rộng rãi thông tin, đào tạo và hướng dẫn về các phương thức đảm bảo an ninh mạng hiệu quả bằng ngôn ngữ của các nước Đông Nam Á để giúp các cơ quan hữu quan và các tổ chức xã hội dân sự tự đánh giá khả năng an toàn của hệ thống mạng trong tổ chức của mình và của các chương trình dự án của họ, cũng như khả năng tự vệ và chống lại những tình huống và rủi ro như bị tấn công mạng, bị ném đá, hay bị truyền tải thông tin sai lệch.

Bảo vệ các quyền

Bảo vệ quyền con người và quyền số của phụ nữ, đồng thời đảm bảo an toàn cho họ khỏi các mối đe dọa về an ninh mạng dựa trên cơ sở giới, khỏi các tác hại trực tuyến cũng như tội phạm trực tuyến và ngoại tuyến trên không gian mạng.

Ngoài việc đem đến nhiều cơ hội cho người sử dụng, Internet cũng tạo ra các mối đe dọa tiềm tàng, những tác hại và tội phạm trên mạng dựa trên cơ sở giới bao gồm bị quấy phá (troll), bắt nạt trên mạng (cyber bully), tấn công trên mạng trực tiếp (outing), đe dọa trực tuyến thông qua việc tiết lộ tên, địa chỉ, nhà riêng, nơi làm việc, số điện thoại và các thông tin quan trọng khác của một ai đó (doxing), và truyền bá thông tin sai lệch, ngôn từ kích động thù địch và các hệ tư tưởng bạo lực. Để giải quyết các rủi ro của các mối đe dọa như vậy và giảm thiểu hậu quả của việc đóng cửa và hạn chế Internet, các Quốc gia Thành viên ASEAN và các cơ quan hữu quan, bao gồm cả các cơ quan liên chính phủ, các công ty kỹ thuật số, các tổ chức CSOs và các nhóm chuyên gia về an ninh mạng và an ninh kỹ thuật số nên:

- Khuyến khích xác định, xây dựng thêm và đánh giá tiến độ thường xuyên của các tiêu chuẩn dựa trên quyền và đáp ứng giới của khu vực ASEAN và của quốc gia để giải quyết các mối đe dọa, tác hại và mọi loại hình tội phạm trên mạng dựa trên cơ sở giới (ví dụ: Kế hoạch Hành động Khu vực ASEAN về Phụ nữ, Hòa bình và An ninh và các tiêu chuẩn khác, kế hay hoạch hành động quốc gia có liên quan);
- Bảo vệ phụ nữ khỏi các cuộc tấn công trực tuyến cũng như tác hại của chúng, đặc biệt chú ý đến những nhà hoạt động bảo vệ quyền con người, nhà báo và chính trị gia nữ đang phải đối mặt với tổn hại trực tuyến, và đảm bảo sẵn sàng các cơ chế bảo vệ họ khỏi những nguy cơ bị tấn công ngoại tuyến và trên không gian trực tuyến;
- Đảm bảo rằng luật và chính sách có tính đến các mối đe dọa, tác hại và tội phạm trên mạng dựa trên cơ sở giới. Luật pháp và chính sách phải được soạn thảo bằng ngôn ngữ dễ hiểu, dễ nhận biết được vấn đề, và thực tiễn và cập nhật, theo kịp sự phát triển của công nghệ cũng như các mối đe dọa và nguy hại được phát sinh hàng ngày trên không gian trực tuyến;
- Trang bị cho các cơ quan thực thi pháp luật và cơ quan tư pháp khả năng tự bảo vệ, thực hiện các luật pháp và chính sách liên quan đến các tiềm ẩn về hiếp dâm và tội phạm trên mạng theo cách nhạy cảm với xung đột, đáp ứng giới và lấy nạn nhân làm trung tâm. Điều này bao gồm phát triển các cơ chế và khả năng như pháp y điện tử (e-forensics) và các phương pháp điều tra khác;

- Đảm bảo các cơ chế quản trị (governance) minh bạch (transparent) và có trách nhiệm giải trình (accountable), tạo điều kiện thuận lợi cho sự phối hợp giữa chính quyền trung ương và địa phương, các cơ quan an ninh và các nền tảng kỹ thuật số nhằm tăng cường bảo vệ quyền con người và quyền số của phụ nữ;
- Đảm bảo rằng các cơ chế mà các tổ chức chính phủ và phi chính phủ cũng như các doanh nghiệp thuộc khu vực tư nhân sử dụng để thu thập, sử dụng, lưu trữ và quản lý dữ liệu kỹ thuật số phải được bảo vệ toàn diện thông tin cá nhân và giảm thiểu rủi ro vi phạm quyền về giới;
- Đảm bảo rằng các công ty kỹ thuật số chịu trách nhiệm chủ động giải quyết các mối đe dọa và các hiểm họa trên mạng, bao gồm việc chuẩn hóa và thực hiện việc xóa dữ liệu cá nhân và thông tin có hại khỏi không gian trực tuyến (Internet). Đảm bảo rằng các công ty này duy trì các giao diện trực tuyến được xác định rõ ràng và có thể truy cập được đối với người dùng và cho cơ quan thực thi pháp luật; và
- Đảm bảo nguồn lực đầy đủ và bền vững, lập ngân sách và phân bổ ngân sách cụ thể để cải thiện các cơ chế bảo vệ trong khối ASEAN nhằm bảo vệ các tổ chức xã hội dân sự, những nhà hoạt động nữ quyền, nhà báo nữ và các nữ chính trị gia khỏi các mối đe dọa an ninh mạng, tác hại trực tuyến và tội phạm mạng.

Cứu trợ và phục hồi

Các nỗ lực cứu trợ và phục hồi trong bối cảnh hậu xung đột/khủng hoảng nên sử dụng công nghệ theo cách nhạy cảm với xung đột, đáp ứng giới và lấy nạn nhân làm trung tâm.

Trong các tình huống hậu xung đột, công nghệ có thể được sử dụng để hỗ trợ những nỗ lực cứu trợ, phục hồi và xây dựng hòa bình theo cách nhạy cảm với xung đột, đáp ứng giới và lấy nạn nhân làm trung tâm. Duy trì các hoạt động an ninh, an toàn và lành mạnh mạng là một biện

pháp quan trọng để thúc đẩy công tác và quy trình cứu trợ và phục hồi không bị tác động bởi các mối đe dọa an ninh mạng, tác hại trực tuyến và tội phạm do không gian mạng gây ra trong các cuộc xung đột và khủng hoảng. Các Quốc gia Thành viên ASEAN và các bên liên quan khác, gồm cả các cơ quan liên chính phủ, các công ty kỹ thuật số, các nhóm chuyên gia về an ninh mạng và an ninh kỹ thuật số cũng như các tổ chức xã hội dân sự nên:

- Hỗ trợ những nỗ lực xây dựng hòa bình trực tuyến và sự an toàn của các tổ chức xã hội, dân sự và phong trào của phụ nữ trong bối cảnh hậu khủng hoảng và hậu xung đột, trong các nỗ lực cứu trợ và phục hồi nhằm duy trì các nỗ lực xây dựng và duy trì hòa bình, bao gồm cả những nỗ lực giải quyết các mối đe dọa và tác hại trực tuyến đối với hòa bình và an ninh;
- Đảm bảo rằng những nỗ lực hỗ trợ, cứu trợ và phục hồi có chất lượng cao và đáp ứng giới được mang đến cho người dân và cộng đồng đang phải chịu rủi ro ngày càng tăng đối với an ninh và hạnh phúc cá nhân của họ, bị trả thù hoặc bị ảnh hưởng tiêu cực bởi tấn công tin tặc, vi phạm dữ liệu hoặc các hành vi độc hại được tạo điều kiện trên mọi giao diện trực tuyến trong xung đột và khủng hoảng;
- Thúc đẩy và hỗ trợ việc phát triển các kế hoạch khắc phục thảm họa cũng với những gợi ý cụ thể cho việc quản lý quá trình phục hồi (recovery), tính liên tục của hoạt động kinh doanh cũng như việc đánh giá tác động của thảm họa, từ đó đảm bảo rằng các tổ chức, mạng lưới và phong trào xã hội, dân sự, cơ quan chính phủ, tổ chức và dịch vụ công cộng đang hỗ trợ nạn nhân của xung đột khỏi các tác hại và lạm dụng, và cung cấp cứu trợ kinh tế, chăm sóc sức khỏe và hỗ trợ tâm lý dịch vụ xã hội cho nạn nhân bị lạm dụng hoặc có liên quan đến xung đột để họ có thể nhanh chóng tiếp tục trở lại hoặc hoạt động bình thường sau khi bị tấn công mạng. Các kế hoạch và chiến lược khắc phục thảm họa nhanh chóng như vậy sẽ đảm bảo việc tiếp tục và duy trì các nỗ lực cứu trợ và phục hồi, đặc biệt là đối với phụ nữ và phụ nữ trẻ; và
- Phát triển và đảm bảo có các biện pháp ứng phó an ninh mạng công cộng, tội phạm mạng ở quy mô lớn và tội phạm có sử dụng các giao diện internet; các phương pháp ứng phó cũng nên được thiết kế cho những khiếu nại (claims) quy mô nhỏ và các nỗ lực cứu trợ và phục hồi cho người dân thông qua những phương thức tiếp cận nhạy cảm với xung đột, đáp ứng giới và lấy con người làm trung tâm.

Regional Office for Asia and the Pacific
UN Building, Rajdamnern Nok Avenue
Bangkok 10200, Thailand
Tel: +66 2 288 2093
info.bangkok@unwomen.org

